Kurdistannet کوردستان نێت

سیحری رۆمانی هاری پۆتەر

ئەردەلان عەبدوڵڵا

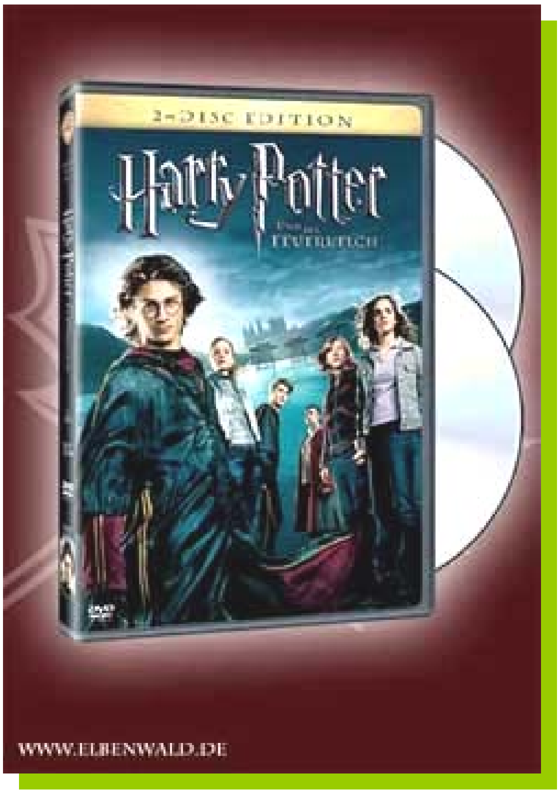

یەکەمین جار لەجیهاندا رۆمانێك یان كتێبێك خەڵكی سەرە بۆ كڕینی بگرن. لەوەتی لەئەورووپام دیاردەی وام نەدیووە، هەزاران كەس لەبەردەم كتێبخانەكان دەوەستن بۆ ئەوەی ئەم كتێبەیان دەستبكەوێت. سەیر دەكەیت بەمنداڵو ژنو پیاو، پیرو گەنج، هەموو كتێبی (هاری پۆتەر Harry potter) وێردی سەر زمانیانە. لێرەدا منیش وەكوو هەموو كەسێكی تر پرسیاری ئەوەم لا دروستبوو، ئایا ئەم رۆمانە یان ئەم كتێبە باسی چی دەكات؟! یان بۆچی خەڵكی وا شەیداو عەوداڵی ئەم كتێبە بوون؟! ئەم پرسیارەو چەندین پرسیاری تریش لەناو مێشكمدا هاتووچون، نەشم دەزانی چۆن وەڵامی ئەم پرسیارانە بدەمەوە.

ئەم رۆمانە باسی چی دەكات؟!

كوڕە سیحربازە ئازاكە

ئەم رۆمانە كە دەچێتە قاڵبی ئەدەبی منداڵانەوە، پڕیەتی لەڕووداوی هەمە جۆرو سامناك. ئەم رۆمانە باسی منداڵێك دەكاتو خوێندكارە لەیەكێك لەقوتابخانەكان. ئەم منداڵە كۆمەڵێك كێشەی هەیە. لەماڵەوە دەیچەوسێننەوە، لەدەرەوەش بەهەمان شێوە، دەوروبەرەكەی كۆمەڵێك كەسانی دڕندەو خراپ دەیانەوێت ئەم كوڕە بچەوسێننەوەو بەسەریدا زاڵبن. ئەم كوڕەش

زۆر ئازا دەبێت بەرەنگاری دوژمنەکانی دەبێتەوە. بۆ بەرگریکردن لەخۆشیو زاڵبوونە بەسەر کەسانی لەخۆی بەهێزتر، پەنادەبانە بەر هونەری سیحر. بەسیحر بەرەنگاری دوژمنەکانی دەبێت. هەموو رووداوەکان، بەشێوەیەکی فانتازی (خەیاڵی) جوانو مەزن داڕێژراون. دیارە ئەو سیحرو گەمانەی ئەم کوڕە (هاری پۆتەر) دەیکات، بەشێوەیەکی زۆر سەیر ئەنجامی دەداتو خوێنەر (بەتایبەت منداڵو لاو) هەست بەچێژێکی خۆش دەکات.

جوانە رۆلینگ کێیە؟! Joanne K.Rowling

گەر ئەم ناوە لاتان نامۆبێت ئاساییە لام، چونکە خۆشم بەهەمان شێوە بووم. جوانە رۆلینگ، نووسەری ئەم سیحرە رۆمانەیە، کە ماوەیەکی زۆرە رۆمانەکەی بۆتە شۆرەتێکی گەورە بۆ خۆی. رۆلینگ لە31 ئۆنیۆی 1965 لەئینگیلتەرا لەدایك بووە، ئێستاش هەر لەویَ دەژی.

چیرۆکی ئەم رۆمانە

ئەم ژنە پێشتر هیچ رۆمانێکی نەنووسیوە، ئەمە یەکەمین رۆمانی بووە. کاتێکیش یەکەمجار ئەم رۆمانەی بۆ یەکێك لەدەزگاکانی چاپ بردووە، رازی نەبوون بۆی بلاوبکەنەوە، بەلام دوایی دەزگایەکی چاپ رازی دەبێت بۆی بلاوبکەنەوە. ئەو دەزگایەش هەڵمەتێکی گەورەی راگەیاندنی بۆ دەکەن. پاش ماوەیەکیش رۆمانەکە بلاودەبێتەوەو جارێکی تریش چاپ دەکرێتەوە.

لەژنێکی هەژاری سۆسیالهیلڤەوە بۆ ملیۆنلێرێکی گەورەی جیهان

گەر یەکێك لەسۆسیالهیلڤەوە (ئەوانەی لەسەر بیمەی بێکاری دەژین)، بێتە ملیۆنلێر، ئەوا دەبێت یان لۆتۆ LOTTOی بۆ دەرچووبێت، یان ئەوەتا بانکی دزیووە یان دەبێت خەون ببینێت، بەلام رۆلینگ نەبانکی دزیو نەلۆتۆشی بۆ دەرچوو، بەڵکە تەنها رۆمانێکی نووسیو ئەم رۆمانەش کردی بەملیۆنلێر. گەر جاران دەبوایە هەموو هەفتەیەك، ئامادەبوایە لەدائیرەی سۆسیال بۆ ئەوەی ئیمزا بکاتو تا 70 پاوەن وەربگرێت، ئەوا ئێستا ئەم ژنە مەزنە خاوەنی 700ملیۆن ئۆیرۆی[1]. ئێستا لەجیاتی ماڵێك 3کۆشکی گەورەی هەیە. یەکێکیان لەسکۆتلاندو دوانەکەی تری لەئینگلتەران، بەلام ئەم ژنە نەگۆڕاوەو هەندێك عادەتی خۆی ناگۆڕێت، بۆ نموونە زۆر مەسروفی زیادە وەکو کڕینی جلوبەرگو ئارایشتی گران بەها ناکات[2].

بەشێکی ئەم رۆمانەشی لەدائیرەی سۆسیال نووسیوە، چونکە سەرەی چوونە ژوورەوە زۆری پێچووە، ئەویش سوودی لەو کاتە وەرگرتووەو ئەم رۆمانەی نووسیوە.

سیحری بلاوبوونەوەی ئەم رۆمانە

ئەم رۆمانە هەتاوەکو ئێستا 6بەشی بلاوبۆتەوە، چاوەڕوان دەکرێت بەشی حەوتەمیشی لیَ بلاوبکرێتەوە. ئەم رۆمانە تەنها بەشی شەشەمی 300 ملیۆنی لیَچاپکراوە[3]. تەنها لەئەمریکا 7.5ملیۆنی لیَ چاپکراوەو یەکەمین کتێبی ساڵی 2005 بووە[4]. ئەم رۆمانە بەڕاستی دەتوانین ناوی رۆمانی (گلۆبالیمی) لیَبنێین. چونکە بەشێوەیەکی ئێجگار خێرا بەناو تەواوی جیهاندا بلاوبۆتەوە، بۆ زیاتر لە62زمانی جیهانی وەرگێڕاوە[5]. لەهەموو جیهاندا ئەم رۆمانە بۆتە باسی هەموو کەسێك، تەنانەت منداڵی 9و 10ساڵیش ئەم رۆمانە دەخوێننەوە[6].

لەلایەکی ترەوە دەزگایەکی گەورەی چاپ‌و بلاّوکردنەوە، هەڵمەتێکی گەورەی ئیعلامیان لەجیهاندا بۆ کردووە. لەهەمانکاتیشدا دەبێت ئەوەش بڵێین کە نووسەرەکە ئینگلیزە، ئەمەش رۆڵێکی گەورەی هەیە، بۆ نموونە گەر کورد بوایە دڵنیام بو شێوەیە بلاّونەدەبووە.

شۆڕشی هاری پۆتەر

هاری پۆتەر تەنها رۆمانێکی ئاسایی نەبوو، بەڵکە بوو بەقارەمانی سینەماو یاری منداڵان‌و جلوبەرگ‌و..، ئەم رۆمانە هەموو بەشەکانی کراون بەفیلم‌و سەرکەوتنی باشیشی بەدەستهێناوە. بۆ نموونە بەشی پێنجەمی لەماوەی 19 رۆژدا فیلمەکە 295دۆلار قازانج کردووە.

لەئەمریکا زیاتر لە15هەزار منداڵ خۆیان بۆ دەوری هاری پۆتەر هەڵبژاردووە[7]. جگە لەسینەما، کارگەکانی یاری منداڵان هاری پۆتەریان کردووە بەیەکەمین یاری خۆشەویستی منداڵان. بەهەزاران شێوە یاری کۆمپیوتەری‌و ئەتاریان لەسەر هاری پۆتەر دروستکردووە.

هاری پۆتەرو رەخنەگران

لەگەڵ بلاّوبوونەوەی ئەم رۆمانە لەچەندین وولاّتی جیهاندا، ئەم رۆمانە کەوتە بەر هێرشی گەورەی رەخنەگرانەوە. رەخنەگرەکانی روسیاو بەشێکیش لەفەرەنسیەکان، بەڕۆمانێکی خراپیان داناو، هەندێکیان بەدەبەنگترین رۆمانیان دانا. لێ ئەوروپی‌و ئەمریکیەکان، بەڕۆمانێکی گەورەیان داناو بەیەکێك لەکارە گرنگەکانی ئەدەبی منداڵانیان دانا. دیارە لەڕۆهەلاّتیش بیروبۆچوونی نووسەرو رەخنەگرانیش، لەبۆچوونی رووسەکان نزیکبوو، بەتایبەت عەرەبەکان، زۆر دژی ئەم رۆمانە بوون. هەرچەندە هەندێك نووسەری عەرەبی ستایشی ئەم رۆمانەی کردووە. بۆ نموونە (صفات ئەمین سەلامە)، بەڕۆمانێکی جوانی دادەنێت، باسی گرنگی خەیاڵی عیلمی ئەم رۆمانە دەکات. هەر ئەوەش وای کردووە کە زۆر بلاّوبێتەوە[8].

دیارە ئەم رۆمانە دەچێتە قاڵبی ئەدەبی منداڵانەوە. ئەدەبی منداڵان بوارێکی تایبەت‌و گرنگی ئەدەبە. نووسەر دەبێت خاوەنی قابلیەتێکی باش بێت. چونکە جیهانی منداڵ جیهانێکی تایبەتەو زۆر زەحمەتە گەورەکان بتوانن لێی تێبگەن. بەبۆچوونی من هەر ئەم هۆیەشە وای کردووە، کە چەند نووسەرێك دژی ئەم رۆمانە بووەستنەوە. ئێمە بەمنداڵی هەموو حەزمان بەچیرۆکەکانی (رۆستەمی زاڵ‌و پیرەژن‌و کچە پاشاکە) دەکرد. حەزی منداڵی حەزێکی تایبەتە. حەزی (سیحرو ئازایەتی‌و خۆدەرخستنە). ئەو چیرۆکانەی باسی (قارەمانی گەورەو کەسانی ئەفسووناوی‌و سیحرو شتی لەڕادەبەدەر) دەکەن، لای هەموو منداڵێك خۆشەویستە.

ئایا ئەم رۆمانە هەوڵێکە بۆ بوژانەوەی ئەدەب یان بۆ لەناوبردنی؟!

هەروەك لەپێشتردا باسم کرد زۆر لەنووسەرەکان بەتایبەت (رووس‌و رۆژهەلاّتیەکان) پێیان وایە، کە ئەم رۆمانە هەوڵێکە بۆ دەبەنگکردنی خەڵکی‌و هەوڵێکە بۆ لەناوبردنی ئەدەبی زیندوو. من پێم وا نییە بۆچی؟! لەوەتی لەئەوروپا دەژیم هیچ کات نەم دیووە رۆمانێك یان کتێبێك بەو شێوەیە خەڵکی بیکڕێت‌و بیخوێنێتەوە. بەڕاستی سینەماو گۆرانی خەریك بوو، ئەدەب (بەشیعرو رۆمان‌و چیرۆکەوە) لەناوببات. هەر کتێب خوێندنەوە خەریك بوو باوی نەمێنێت. بۆ نموونە من خۆم بۆ یەکەم جار بینیم کەوا (برازاو خوشکەزاکانم) کتێبێك بخوێننەوە.

ئێستا سەیر دەکەیت هەموو منداڵێك، گەنجێك، ژنێك، پیاوێك، خەریکی خوێندنەوەی ئەم رۆمانەیە. هەر بۆیە من پێم وایە ئەم رۆمانە جارێکیتر کتێب خوێنەوە لای خەڵکی خۆشەویست دەکات بەتایبەت لای (لاوانمان). چونکە هەروەك وتم ئەمڕۆ سینەماو کۆمپیوتەرو گۆرانی، وای کردووە کە خەڵکێکی کەم نەبێت، کەس کتێب نەخوێنێتەوە.

ئێمەو ئەدەبی منداڵان

جێگای داخە کە ئێمەی کورد لەبواری ئەدەبی منداڵاندا زۆر هەژارو دواکەوتووین. چەند هەوڵێکی کەم نەبێت یان چەند دانە کتێبێك نەبێت، هیچ بەرهەمێکی وامان نییە کە منداڵەکانمان فێری خوێندنەوەو ئاشنای جیهانی ئەدەبیان بکەین، هەر ئەو دواکەوتوویەشمانە وای کردووە، لەسیحری ئەم رۆمانە مەزنە تێنەگەین. هیوادارم کە دەزگاکانی چاپو بڵاوکردنەوە هەوڵێکی جددی بۆ ئەدەبی منداڵان بدەن.

سەرچاوەکان:

1. Joane K.Rowlimg bleibtw ..de2www.Mosparsam.
2. هەمان سەرچاوە.
3. Harry potter in usa,er folgreichstes .www.pr.online.edBuch 2005,
4. هەمان سەرچاوە.
5. صفات امين سلامة، الخيال العلمي وادب الاطفال. هارى بوتر دلالات ومعاني، الشرق الاوسط، سيبتمبر2005 عدد 9799.
6. Simon Linkauf, Harry potter und rundschaude.www.frankfurteCo,
7. Luna love Good, Tausende stehen fur Polle in Harry potter film, Rundsch au.de.www.frankfurte
8. 5.صفات امين سلامة، الخيال العلمي وادب الاطفال. هارى بوتر دلالات ومعاني، الشرق الاوسط، سيبتمبر 2005 عدد 9799.